

ФУҚАРО МУҲОФАЗАСИ ТАДБИРЛАРИНИ ҲАМДА ФАВҚУЛОДДА ВАЗИЯТЛАРДА АҲОЛИНИ ҲАРАКАТ ҚИЛИШГА ТАЙЁРЛАШНИ ТАШКИЛ ЭТИШ МАСАЛАЛАРИ

Танирбергенов Бахтияр Абдижамиевич

*Қорақалпоғистон Республикаси Фавқулодда вазиятлар бошқармаси Ҳаёт фаолияти
хавфсизлиги ўқув маркази катта ўқитувчиси*

Аннотация. Ушбу мақолада фуқаро муҳофазаси тизимининг мазмуни, фавқулодда вазиятларда аҳолини муҳофаза қилиш тадбирларини ташкил этиш, шунингдек, аҳолининг хавfli ҳолатларда тўғри ҳаракат қилишга тайёргарлигини таъминлаш масалалари ёритилган. Халқаро тажриба ва миллий амалиёт таҳлили асосида фуқаро муҳофазаси соҳасини ривожлантиришнинг устувор йўналишлари кўрсатиб берилган.

Калит сўзлар: фуқаро муҳофазаси, фавқулодда вазиятлар, аҳоли хавфсизлиги, тайёргарлик, халқаро тажриба.

Жаҳонда табиий офатлар, техноген ҳалокатлар ва ижтимоий хавфлар кўламнинг кенгайиб бориши фуқаро муҳофазаси тизимини янада такомиллаштиришни тақозо этмоқда. Фавқулодда вазиятлар инсон ҳаёти, соғлиғи ва атроф-муҳитга жиддий таҳдид солиб, катта иқтисодий зарар етказиши мумкин. Шу боис аҳолини бундай вазиятларга олдиндан тайёрлаш ва муҳофаза қилиш давлат сиёсатида муҳим ўрин тутди.

Фуқаро муҳофазаси аҳолини, ҳудудларни ва моддий бойликларни фавқулодда вазиятлардан муҳофаза қилишга қаратилган комплекс ташкилий, муҳандислик, тиббий ва ахборот тадбирлари тизимидир. Ушбу мақолада фуқаро муҳофазаси тадбирларини ташкил этиш ва аҳолининг фавқулодда вазиятларда ҳаракат қилишга тайёргарлигини ошириш масалалари таҳлил қилинади.

Фуқаро муҳофазаси тизимининг моҳияти ва вазифалари

Фуқаро муҳофазаси тизимининг асосий вазифалари аҳолини хавфлардан огоҳлантириш, муҳофаза иншоотларини тайёр ҳолатда сақлаш, эвакуация тадбирларини ташкил этиш, қутқарув ва тиклаш ишларини амалга оширишдан иборат. Ушбу тизим фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш, уларнинг оқибатларини камайтириш ва инсон йўқотишларини минимал даражага туширишга қаратилган.

Аҳолини фавқулодда вазиятларда тўғри ҳаракат қилишга ўргатиш фуқаро муҳофазасининг муҳим йўналишларидан бири ҳисобланади. Бу жараёнда назарий билимлар билан бир қаторда амалий машғулотлар, ўқув тренинглари ва махсус машқлар ўтказиш катта аҳамиятга эга.

Фавқулудда вазиятларда аҳолини ҳаракат қилишга тайёрлашнинг аҳамияти

Фавқулудда вазиятлар вақтида аҳолининг тўғри ҳаракат қилиши инсон ҳаётини сақлаб қолишда ҳал қилувчи омил бўлади. Тайёргарлик даражаси паст бўлган жамиятларда саросима, нотўғри қарорлар ва тартибсизлик ҳолатлари кўп учрайди. Шу сабабли аҳолини мунтазам равишда ўқитиш, ахборот билан таъминлаш ва амалиётга йўналтирилган машғулотлар ташкил этиш зарур.

Тайёргарлик жараёнида аҳолининг ёш хусусиятлари, ижтимоий ҳолати ва яшаш ҳудудининг хавф даражаси ҳисобга олиниши лозим. Мактаб ва олий таълим муассасаларида фуқаро муҳофазаси бўйича фанларни жорий этиш, иш жойларида махсус ўқув машқларини ўтказиш самарали натижа беради.

Халқаро тажриба ва уни қўллаш имкониятлари

Халқаро амалиёт шуни кўрсатадики, ривожланган давлатларда фуқаро муҳофазаси тизими барқарор ва узлуксиз таълим асосида ташкил этилган. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ҳамда унинг ихтисослашган тузилмалари фавқулудда вазиятлар хавфини камайтириш, аҳолини эрта огоҳлантириш ва жамоатчилик иштирокини оширишга алоҳида эътибор қаратмоқда.

Халқаро тажрибадан келиб чиқиб, аҳолини тайёрлашда рақамли технологиялар, мобил иловалар, онлайн ўқув платформаларидан фойдаланиш самарадорликни оширади. Бу усуллар аҳолининг кенг қатламини қамраб олиш имконини беради.

Хулоса қилиб айтганда, фуқаро муҳофазаси тадбирларини самарали ташкил этиш аҳоли хавфсизлигини таъминлашнинг муҳим шарти ҳисобланади. Фавқулудда вазиятларда аҳолининг ҳаракат қилишга тайёргарлигини ошириш давлат органлари, таълим муассасалари ва жамоатчиликнинг ўзаро ҳамкорлигини талаб этади. Халқаро тажрибани миллий амалиётга жорий этиш орқали фуқаро муҳофазаси тизимини янада такомиллаштириш мумкин.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг “Фуқаро муҳофазаси тўғрисида”ги Қонуни.
2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг фавқулудда вазиятлар соҳасига оид меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлари.
3. United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). Global Assessment Report on Disaster Risk Reduction.
4. Haddow G., Bullock J., Coppola D. Introduction to Emergency Management. Butterworth-Heinemann, 2020.
5. Shaw R. Disaster Risk Reduction: Methods, Approaches and Practices. Emerald Publishing, 2012.